[א]הזאה כל שהוא מטהרת הזאה אינה צריכה שיעור הזאה מחצה כשר ומחצה פסול לדבריו דר"א קאמר ואיבעית אימא הזאה לחוד ונתינה לחוד: נתערבו בבכור ומעשר כו': אמר רמי בר חמא בכור לב"ש [א]אין מאכילין לנדות תמורתו מהו [ב]בכור אינו נפדה תמורתו מהו [ג]בכור אינו נשקל בליטרא תמורתו מהו אמר רבא תניא בכור ומעשר משהוממו עושין תמורה [ד]ותמורתן כיוצא בהן בעי רמי בר חמא התפיס בכור לבדק הבית מהו שישקול בליטרא רווחא דהקדש עדיף או דלמא זילותא דבכור עדיף א"ר יוסי בר זבידא ת"ש נתערבו בבכור ובמעשר ירעו עד שיסתאבו ויאכלו כבכור וכמעשר לאו למימרא דאינו נשקל בליטרא רב הונא ורבי חזקיה תלמידי דרבי ירמיה אמרי מי דמי התם שתי קדושות ושני גופין הכא שתי קדושות וגוף אחד מתקיף לה רבי יוסי בר אבין מה אילו אמר הפדו לי בכור שהתפיסו לבדק הבית כלום שומעין לו הפדו רחמנא אמר לא תפדה אלא א"ר אמי א] כלום [ה]הקנה זה אלא מה שקנו ב] לו: הכל יכולין להתערב כו': מ"ש חטאת ואשם דהאי זכר והאי נקבה חטאת ועולה נמי ג] [ג]איכא שעיר נשיא האי שיער והאי צמר פסח ואשם נמי לא מיערב האי בן שנה והאי בן שתי שנים איכא ד] אשם נזיר ואשם מצורע ה] ואיבעית אימא [ו]איכא בן שנה דמיחזי כבן שתי שנים ואיכא בן שתים דמיחזי כבן שנה: **מתני'** [ז]אשם שנתערב בשלמים רבי שמעון אומר שניהם ישחטו בצפון ויאכלו כחמור שבהן אמרו לו [ט]אין מביאין קדשים לבית הפסול [י]נתערבו חתיכות בחתיכות קדשי קדשים בקדשים קלים הנאכלין ליום אחד בנאכלין לשני ימים ולילה יאכלו כחמור שבהן: **גמ'** תני תנא קמיה דרב [י]שביעית אין לוקחין בדמיה תרומה מפני שממעטין באכילתה אמרוה רבנן קמיה דרבא ו] הא דלא כר"ש דאי כר"ש האמר [ח]מביאין קדשים לבית הפסול אמר להו אפילו תימרו ר"ש הני מילי [ט]דאיעבד ז] לכתחילה לא ולכתחילה לא איתיביה אביי

הזאה ח] **כל שהוא מטהרת.** חדא מילתא היא שהזאה כל שהוא מטהרת. ולקמן [פ.] מפרש אמאי יזה שתי הזאות: **והזאה מחצה כשר ומחצה פסול.** כלומר ולא תימא דהזאה כל שהוא [דמטהרת] (דמועטת ומיהו) אם אין עם ט] התערובת פסול אלא אפילו יש עם ט] התערובת פסול כשרה ומחצה לאו דוקא אלא ליכא שיעור [וקס"ד] דהוא הדין למתן דמים: **ונתינה.** דם למזבח לחוד צריך שיעור שיראה הדם לשני רוחות הקרן של מזבח: **אמר רמי בר חמא פשיטא לי בכור לבית שמאי.** אע"פ כשהומם י] ובזמן הזה: **אין מאכילין אותו לנדות.** דהכי תניא בבכורות בפ' כל פסולין יא] (דף לג.): **אינו נשקל בליטרא.** אם הכהן מוכר בשרו: **אינו נפדה.** לצאת מתורת בכורה לחולין ולחול קדושה על המעות: **משהוממו.** אף משהוממו: **התפיס.** כהן בכור לבדק הבית משהומם: **רווחא דהקדש עדיף.** וישקל בליטרא כדי שיתמלא מכירתו וירבו דמיו דהא קי"ל (בכורות דף לא.) בשאר פסולי המוקדשים בשביל שפדיונו להקדש הקילו עליהן להיות נשחטין באיטליז ונמכרין באיטליז ונשקלין בליטרא כדי שירבה הפודה אותן בדמיהן מתחילה חוץ מן הבכור מפני שהנאת ריבוי דמיו אינה אלא לכהן והאי דהתפיסו לבדק הבית הנאתו להקדש היא: **או דלמא** יב]. לא דמי התם הנאת ריבוי הדמים אותה קדושה עצמה שמביאין בדמים קרבן כיוצא בו הכא הנאת ריבוי הדמים לקדושה אחרת: **לאו למימרא דאין אחד מהן נשקל בליטרא.** ואע"ג דאיכא פסידא דהקדש גבי פדיון שאר הזבחים המעורבים שפדיון דמיהם להקדש (פסחים דף לח.) וקאמר דלא מזלזלינן בבכור משום יג] הני אלמא משום הך נמי לא: **התם ב' קדושות וב' גופין.** הזבחים שהנאתן להקדש הן קדושה לבדה וגוף לבדו והבכור שדמיו לכהן קדושה לבדה וגוף לבדו הילכך לא מזלזלינן בהך קדושה דהאי גופיה יד] משום רווחא דקדושה דגופא אחרינא: **אבל הכא שתי קדושות הן וגוף אחד.** קדושת בכור וקדושת בדק הבית ואיכא למימר הואיל ורווחא דהקדש בהאי גופא הוא ואע"ג דלקדושה אחריתי אזיל מזלזלינן בקדושת בכור דהאי גופא: **מתקיף לה רבי יוסי בר אבין.** מאי קמיבעיא ליה וכי משום התפסתו מזלזלינן ביה: **ומאי אילו אומר הפדו בכור.** זה שיצא לחולין מקדושתו ליגוז וליעבד טו] כו': **שהתפיסו לבדק הבית.** וירבו דמיו: **כלום שומעין לו.** לעבור על דברי תורה: ופרכינן **הפדו רחמנא אמר לא תפדה.** ועל דבריו אין לעבור אבל לשקול בליטרא אין כאן עבירה על דברי תורה: **אלא א"ר אמי.** הכי איכא למיפשטא לבעיין: **כלום הקנה.** הכהן זה לבדק הבית אלא מה שקנו לו (בגופו) טז] בבכור זה וכיון דאלו לא הותר לישקל בליטרא אין יכול להקנות לבדק הבית עודף דמי למלוס משקל הליטרא: **שעיר** אין לו למר אלא שיער אבל אשם איל הוא ויש לו למר: י) [**אשם נזיר וכו'.** באשם נזיר י) ובאשם מצורע [ויקרא יד] כבש כתיב וסתם כבש בן שנה הוא]: **מתני' כחמור שבהן.** לזכרי כהונה ובעזרה וליום ולילה כדין אשם ובעל השלמים יצא ידי שלמים שהרי כל אחד יקרב למי שהוא: **לבית הפסול.** שממעט בזמן אכילת שלמים ומביא לידי נותר אלא ירעו וימכרו כדלעיל [עה.]: **יאכלו כחמור שבהן.** ובהא רבנן מודו דליכא תקנתא אחריתי יז]: **גמ' שביעית אין לוקחין בדמיה תרומה.** מפני שממעט בזמן אכילת התרומה ומביאה לידי איסור אכילה שצריכה שתתבער מן העולם קודם שתכלה לחיה שבשדה ותרומה זו מתבואת שאר שני שבוע היתה וזמן אכילתה לעולם דאילו שביעית לאו בת תרומות ומעשרות היא:

וכולן

הג"ה **הזאה כל שהוא מטהרת.** דלא בעיא שיעור אגבא דגברא אבל במנא בעיא שיעור כדאמר בנדה (דף ט.) וביומא (דף יד.): **בכור אינו נפדה תמורתו מהו.** והא דתנן בתמורה בפ' ואלו קדשים (דף כא.) [כל הקדשים] יש להם פדיון ולתמורותיהן פדיון חוץ מן הבכור והמעשר לאו אתמורתן קאי וא"ת ולענין מאי קא מיבעיא ליה אי יש לתמורת בכור פדיון אי לגיזה ועבודה אפילו יש לה פדיון אסורה כשאר פסולי המוקדשין ואי לענין דלא בעי למיתבא לכהן הא תנן בהדיא בתמורה בפ' ואלו קדשים (גז"ש) דנאכלת במומן לבעלים ואי לענין ל) דנאכלת בצלי ובחרדל כדדרשינן למשחה לגדולה הא כיון דלאו מתנות כהונה היא לא שייך בה למשחה ואי לענין לקנות מן המעות קרבן הא אין התמורה עצמה קריבה ואפי' כשהיא תמימה כדאמר ריש ב"ש (לעיל דף לז:) הן קריבין ואין תמורתן קריבה וי"ל דמיבעיא ליה אי חלה קדושה על המעות כשפדאה או לא: **התפיס בכור לבדק הבית מהו שישקול בליטרא.** אי האי דאמרי' אינו נשקל בליטרא הוי דרבנן ניחא אבל בהדיא מוכחא בחלק (סנהדרין דף קיב:) ובפ"ק דתמורה (דף ח.) שהוא דאורייתא דדריש בהמתה מי שנאכל בתורת בהמתו יח] יצא בכור ומעשר שאינו נאכל בתורת בהמתו דתנן (בכורות לא.) [כל] הקדשים יט] נשחטים באיטליז ונשקלים בליטרא חוץ מן הבכור והמעשר: **הפדו לי בכור בעל מום.** פירש בקונטרס שיצא לחולין ליגוז וליעבד וקשה דאפילו בהך פדיון לא נפיק מידי דהוה אשאר פסולי המוקדשים וי"ל דמיירי בבכור בעל מום מעיקרו אי נמי הוה כ] נפיק לחולין טפי משאר פסולי המוקדשין משום דבשאר פסולי המוקדשין יש בדמיהן צורך גבוה משא"כ בדמי בכור ומעשר: **דהאי צמר והאי שיער.** האי דלא חשיב ליה בריש מנחות (דף ג.) מעשיו מוכיחין עליו משום דאמרי דיכרא אוכמא הוא מ"מ כי דייקינן ביה אפשר לברר: **איכא בן שנה דמיחזי בן שתי שנים.** הא דאמרי' בפ' שני דקדושין (דף נה.) גבי בהמה שנמצאת בין ירושלים למגדל עדר דפריך ודלמא חטאת היא [ומשני] חטאת בת שנתה ואשתכח בת שתי שנים לאו דוקא בת שתי שנים אלא בת שלש וארבע דמינכר שפיר: **שביעית אין לוקחין בדמיה תרומה מפני שממעט באכילתה.** פירש בקונטרס שהתרומה זמן אכילתה לעולם ושביעית זמן אכילתה קודם שתכלה לחיה מן השדה ונמצא זה מביא תרומה לידי ביעור והא דתנן במס' שביעית (פ"ט מ"ח) לאחר כא] ביעור מחלקן שלש סעודות לעניים רבי יוסי אומר אחד עניים ואחד עשירים יאכלו מ"מ ממעט באכילתה לאחר שחילק שלש סעודות ואינו מוצא למיחלק כב] וא"ת תרומה קודם לפסח יהא אסור לחמצה משום דקא ממעט באכילתה וי"ל דהכי עדיפא ליה ושרי משום דכתיב (במדבר יח) למשחה ולא דמי למבשל ירק כג] בשמן תרומה (לקמן עו.) שהירק מיתקן ע"י השמן ולא השמן ע"י הירק ועוד דעיסה מתחמצת מאיליה ואפילו מערב בה שאור מ"מ בלאו הכי היתה מתחמצת קצת:

וא"כ לא נתירנו מחמת סברא כיון שכתוב בהדיא האיסור לא תפדה, אבל איסור לישקול בליטרא נהי דמדאורייתא הוא מ"מ מסברא הוא דמיתסר שלא לנהוג בו מנהג בזיון וכיון דאין האיסור כתוב בפסוק רק מסברא בעלמא א"כ שמא יש להתירו כמו כן מתוך סברא משום רווחא דהקדש עדיף כדקאמר לעיל בבעיין דאתיא סברא ומפקא מסברא. וה"ה דהוי מצי לתרוצי הכי מתוזבח ולא גיזה דהוי איסור מתוך הפסוק ולא מתוך הסברא, אלא דעדיפא מיניה קא משני דאפילו בר פדיון ליתיה כלל אלא תפדה, ועוד דלא תפדה כתוב בהדיא טפי מתזבח ולא גיזה: **כלום הקנה זה אלא מה שקנו לו.** כלומר מאי טעמא בעית למימר דלישקול בליטרא משום רווחא דהקדש, משום דלדעת הנודר להכי. ולא היא דהא ודאי דעתו לא היה להכי לגבי למאי שאינו קנוי לו, א"כ לא חל קדושת הקדש על זה, ומאי איכפת לך לקיומי תנאה כיון דלא חל מעולם על זה קדושת דמים: **איכא שעיר נשיא.** נ"ב ופרקינן איכא שעיר נשיא דהוא חטאת והוא זכר ומיערב בעולה. ואקשינן חטאת ואשם נמי מ"ט לא מיערבי דהא איכא שעיר נשיא, ופרקינן משום דהאי שער והאי למר. ואקשינן פסח ואשם נמי כו' דפסח הוא שה תמים זכר בן שנה ואיל הוא בן שתי שנים והיכי קאמר דיכולין להתערב דהא לא מפיק אלא חטאת ואשם. ופרקינן איכא אשם נזיר וכו' דכתיב בהו כבש וסתם כבש בן שנה הוא (ב"ש): **תוד"ה איכא בן שנה כו'** לאו דוקא בת שתי שנים כו'. נ"ב א"נ י"ל דהא דאמרינן הכא איכא בן שנה דמיחזי כבן שתים היינו כבן שתים בינוניות, ובקידושין מיירי בבן שנה גדול דאי אפשר להיות בן שנה. א"נ בן שנה דמיחזי כבן שתים היינו כבן שתים קטן דבן שנה גדול מיחזי כבן שתים קטן, והיינו נמי דקאמר דאיכא בן שתים דמיחזי כבן שנה. אבל בקידושין מיירי דאשכח בן שתים בינוני דאפילו בן שנה גדול לא הוי כבן שתים בינוני (תוס' ריב"א. ב"ש):

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פ"י מהלכות פרה הלכה ח:

כח ב מיי' פ"א מהלכות בכורות הלכה ג והלכה יז:

כט ג מיי' פ"א מהלכות איסורי מזבח הלכה יב טוש"ע יו"ד סימן שו סעיף ו:

ל ד מיי' פ"ג מהל' תמורה הלכה ג:

לא ה מיי' פ"א מהלכות איסורי מזבח הל' יב:

לב ו מיי' פ"ו מהלכות פסה"מ הלכה טו:

לג ז מיי' שם הלכה כב:

מוסף רש"י

הזאה מחצה כשר ומחצה פסול. ולא תימא הזאה כל שהוא היא דכשרה ומיהו לא יהיו עמה תערובת פסול, אלא אפילו יש בה תערובת פסול מכשר (לקמן פ.): **בכור אינו נשקל בליטרא.** כדרך שהקצבין מוכרין בשר חולין (בכורות לא.) **שניהם ישחטו בצפון.** כחומר אשם ולא כשלמים בכל מקום: **ויאכלו כחמור שבהן.** כתורת האשם, לזכרי כהונה ליום ולילה לפנים מן הקלעים (פסחים צח:) **אין מביאין קדשים לבית הפסול.** אין מביאין קרבן ביום שיתמעט זמן אכילתו שקבעה לו תורה ונמצא בא לידי נותר (שם יג:): **מביאין קדשים לבית הפסול.** למעט בזמן אכילתן מוטב מלנתקן לרעיה (שם צח:):

ליקוטים

שייך לעמ' קודם

למחרת מביא אשמו ולוגו. לשון התוספתא רפ"ו דנזיר, ספק נזיר טמא ספק נזיר טהור אבל נזיר ודאי היה, ספק מצורע טמא ספק מצורע טהור אבל מצורע ודאי היה. אוכל בקדשים אחר ששים יום, שותה יין ומטמא למתים לאחר מאה ועשרים יום. כיצד, אמרו לו נזיר טמא אתה ואין נזיר טמא מגלח אלא עד שבעה, צא ומנה שבעה הזה ושנה גלח והביא קרבן. מנה שבעה ובקש לגלח, אמרו לו נזיר טהור אתה ואין נזיר טהור מגלח אלא עד ל' צא ומנה עשרים ושלשה להשלים שלשים גלח והביא קרבן. מנה שלשים ובקש לגלח, אמרו לו נזיר טהור אתה ואין נזיר טהור מגלח אלא על הדמים. כיצד הוא עושה מביא עולת בהמה ומתנה עליה ואומר אם [נזיר] טהור אני הרי זו חובה ואם לאו הרי זו נדבה. כיצד תעשה לו להחמיר עליו, מביא פילי של חרס חדשה ונותן לתוכה רביעית מים חיים ומביא שתי צפרים ושחט את אחת מהן אל כלי חרס על מים חיים, חפר וקברה בפניו ואסורה בהנאה. ומביא חטאת העוף ומתנה עליה ואומר אם טמא אני חטאת מחובתי ועולה נדבה, אם טהור אני עולה מחובתי וחטאת ספק, ומגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו כדרך שמצורעים מגלחין, ומונה שלשים ומביא עולת בהמה אחרת ומתנה עליה ואומר אם טהור הייתי עולה הראשונה חובה וזו נדבה והחטאת העוף ספק מחובתי, ואם טהור אני עולה הראשונה נדבה וזו חובה וחטאת העוף ספק. ומגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו כדרך שהמצורעין מגלחין. רבי שמעון אומר למחרת מביא אשמו ולוגו בידו ומעמידן על שערי ניקנור

נוסחאות רש"י כת"י

אמר רמי בר חמא. פשיטא לי **בכור לב"ש אין מאכילין אותו לנדות.** אפילו שחטו במומו במדינה דהכי תניא בבכורות פרק כל פסולי המוקדשין (דף לג.): **תמורתו.** דקיימא לן תמורת בכור אינה קריבה אלא נאכלת במומה: **אינו נפדה.** לצאת מתורת בכור ולחול קדושתו על המעות: **אינו נשקל אלא בליטרא.** אם בא כהן למכור בשרו: **משהוממו.** עושין תמורה וכל שכן בתמותם: **התפיס כהן בכור לבדק הבית.** משהומם: **מהו שישקל בליטרא.** כדי לגמלם מכירתו וירבו הדמים: **רווחא דהקדש עדיף.** דהא קיימא לן בפסולי המוקדשין (בכורות דף לא.) הואיל והנאת מכירתן להקדש דקדושתן חלה על המעות להביא מהן זבח מאותו המין נשקלין בליטרא והאי נמי כיון שהתפיסו לבדק הבית רווחא דהקדש הוא: **או דלמא זילותא דבכור עדיף.** ולא דמי לשאר דמי פסולי המוקדשין דאילו התם הנאת רבוי הדמים לאותה קדושה עצמה אבל הכא הני דמים לאו לקדושת בכור אזלי ואיכא למימר דלא מזלזלינן בהא קדושה משום רווחא דקדושה אחריתי: **לאו למימרא דאין אחד מהן נשקל בליטרא.** אלמא אע"ג דהשתא פחתי דמי זבחים המעורבים והוי פסידא דהקדש אפילו הכי זילותא דבכור עדיף: **התם.** גבי מתניתין: **שתי קדושות ושני גופין.** הזבחים הנאתן להקדש ובכור המעורב הנאתו לכהן ולא להקדש הילכך משום הנאת הקדש דדמי זבחים לא מזלזלינן בבכור שהוא גוף שני והנאתו אינה להקדש: **אבל הכא.** גבי בכור שהתפיסו: **שני קדושות וגוף אחד.** קדושת בכור היתה בו ועכשיו נשתנה לבדק הבית וכיון דבהאי גופא איכא הנאת הקדש מזלזלינן בקדושת בכור: **מתקיף לה ר' יוסי בר' אבין.** מאי קמיבעיא ליה לרמי בר חמא משום דהתפיסו מזלזלינן: **ומה אילו אמר הפדו בכור.** בעל מום זה שיצא לחולין ליגוז וליעבד מקדושתו שהתפיסו לבדק הבית: **כלום שומעים לו.** הכא נמי לא שנא: **רחמנא אמר לא תפדה.** ומידי דאורייתא לא מיבעיא לן וכי מיבעיא לן מידי דרבנן לישקל בליטרא: **אלא אמר ר' מני.** הכי קאמר ר' יוסי בר' אבין: **כלום הקנה.** כהן זה לבדק הבית אלא מה שהיה קנוי לו בבכור זה ותיפשוט דאינו נשקל בליטרא: **שעיר.** אין לו למר אלא שיער אבל אשם איל הוא ויש לו למר שאין אשם בא אלא איל. באשם נזיר ואשם מצורע כתיב כבש וכל סתם כבש בן שנה הוא: **כחמור שבהן כו'.** לזכרי כהונה ובעזרה וליום ולילה כדין אשם ובעל השלמים יצא ידי נדרו שהרי השלמים לשמן קרבי ולפי שאין ניכרים אוכלן כחומר אשם, ומתן דמים של אשם ושלמים שוה: **לבית הפסול.** שממעט את אכילת שלמים בין באוכליהן בין בזמן אכילתן ומביאן לידי נותר אלא ירעו ויסתאבו וימכרו כדאמרן גבי קדשים בקדשים מין בשאינו מינו: **קדשי קדשים בקדשים קלים.** וזמן אכילתן שוה כגון תודה בחטאת ואשם דשניהם שוים ליום ולילה: **הנאכלין ליום אחד וכו'.** כגון שלמים בתודה או בחטאת ואשם: **יאכלו כחמור שבהן.** ובהא רבנן מודו דליכא תקנה אחריתי: **שביעית אין לוקחין בדמיה תרומה.** מפני שממעט זמן אכילת תרומה שהתרומה זמן אכילתה לעולם ושביעית זמן אכילתה קודם שתכלה לחיה מן השדה ונמצא זה מביא את התרומה לידי ביעור:

מסורת הש"ס

א) [בכורות לג.] תוספתא דבכורות פ"ג ה"ו, ב) בכורות לא. תמורה כא. עי' ירוש' מו"ק פ"ב ה"ג, ג) [מנחות ג.], ד) מנחות שם, ה) [פסחים לח:] ת"כ צו פרש' ה ה"ב, ירוש' נזיר פ"ח ה"ב, ו) [פסחים יג: בילה יט: בכורות ס: נדה ע:], ז) תוספ' שביעית ספ"ו ע"ש, ח) [בכורות סא.] פסחים צח:, ט) [מנחות קה:], י) ס"א, כ) במדבר ו יב, ל) חולין קלב:

שינויי נוסחאות

א] ס"א ר' מני (כי"מ, וכ"ה ברש"י כ"י ובתוס'): ב] שקנוי (כתה"י): ג] בכתה"י וש"מ נוסף האי זכר והאי נקבה, איכא שעיר נשיא, חטאת ואשם נמי איכא שעיר נשיא כו': ד] נ"ל הא איכא (ש"מ): ה] בכי"ל נוסף דבני שנה נינהו: ו] נ"ל דרבה (הגרי"ב): ז] ס"א דאיערוב. ואח"כ נ"ל אבל לכתחילה לא (*ש"מ). ותיבות ולכתחילה לא שאח"כ ליתא בכי"מ: ח] ס"א הזאה כל שהוא. חדא מילתא הוא שהזאה אין צריכה שיעור (בה"ז, גליון). ובתו"ק כתב דרש"י גרס בגמ' לדברי ר"א הזאה אינה צריכה שיעור הזאה כ"ש מטהרת. ולפי"ז א"נ להגיה ברש"י. וע' רש"י לקמן פ' ע"א בסה"ע: ט] עימה תערובת פסול כצ"ל (צ"ק): י] נ"ל שהומם (ש"מ): יא] נ"ל פסולי המוקדשין (ש"מ): יב] ס"א או דלמא. קדושה דבכור עדיף ולא דמי לשאר קדשים דנשקלים דהתם הנאת כו' (ש"מ): יג] ס"א משום הך קדושה אחריתי (גליון). וכ"ה בד"ו והס"ד והשאר ליתא: יד] נ"ל גופא (גליון): טו] וליעבד כיון שהתפיסו כו' כנלע"ל והד"א (באה"מ): טז] בגוף בכור זה כצ"ל (ש"מ): יז] בש"מ נוסף דהא חתיכות הם: יח] נ"ל בהמתה (ב"ש). וכצ"ל להלן כבגמ' דתמורה שם: יט] הקדשים הנאכלים נשחטים כצ"ל (ב"ש): כ] הוה אמינא דנפיק כצ"ל (צ"ק): כא] נ"ל מי שיש לו פירות שביעית לאחר ביעור כו' (ש"מ): כב] נ"ל למי לחלק (ש"מ): כג] נ"ל ירק של שביעית (הגרי"ב):

שיטה מקובצת

הפדו לי בכור. [פי' בקונטרס שיצא לחולין ליגוז וליעבד] וקשה דהא פשיטא דלא, שהרי אם היה הבכור בר פדיון כשאר קדשים לא היה מועיל בו פדיון ליגוז וליעבד שהרי שאר פסולי המוקדשים נמי כה"ג אין נפדין להתירם בגיזה ועבודה. וי"ל דסברא היה להקל טפי בבכור משאר קדשים לפי שדמי בכור אינו עומד כלל למזבח אבל פסולי המוקדשין דמיהם עומדין למזבח ועל כן אי הוי שייך פדיון לבכור היה יוצא לחולין לגמרי גם ליגוז וליעבד אע"ג דשאר פסולי המוקדשין אינו כן (תוס' אחרות): **הפדו רחמנא אמר לא תפדה.** פ"ה אבל דאין נשקלים בליטרא הויא דרבנן ולכך מבעיא לן מי שרינן איסור דרבנן משום רווחא דהקדש. וקשה דבפ' חלק (סנהדרין דף קיב:) משמע דהוי מדאורייתא [דדריש] בהמתה כו' והתם ע"כ בבעלי מומין איירי דאי בתמימין משלגה ולא שלל שמים נפקא והכי מדקדק תלמודא התם. לכן נראה דודאי אסור לשקול בליטרא לכ"ע מדאורייתא, אלא שמתחילה היה נראה לו סברא להקל כיון דאיכא רווחא דהקדש, ועל זה פריך אי אמר הפדו לי בכור כו' אלמא לא שמעינן ליה להקל מכח סברא גבי פדיון וה"ה לישקל בליטרא דלא מזלזלינן ביה, ומתמה תלמודא הפדו רחמנא אמר כו' כלומר האי איסורא בהדיא כתיב

[א] וכולן ראשין כהנים לשנות באכילתן לאכלן צלויין שלוקין ומבושלין ולתת לתוכן תבלי חולין ותבלי תרומה דברי ר' ישמעאל[א] אמר ליה הנח לתרומת תבלין דרבנן איתיביה [ב] א אין לוקחין תרומה בכסף מעשר מפני שממעט באכילתה ור' שמעון מתיר אישתיק ליה כי אתא לקמיה דרב יוסף אמר ליה אמאי לא תותביה מהא [ג] ב אין מבשלין ירק של שביעית בשמן של תרומה [ד] שלא יביאו קדשים[ב] לבית הפסול ור' שמעון מתיר א"ל אביי ולאו מי אותבינתיה מהא דתבלין ואמר לי הנח לתרומת תבלין דרבנן הכא[ג] נמי (תרומה) תרומת ירק דרבנן אי הכי איפכא מיבעיא ליה למיתני ירק של תרומה בשמן של שביעית ולאו מי אותביתיה ממתני' דמתיר רבי שמעון ואמר לי דאיערב הכא נמי דאיערב אי דאיערב מאי טעמייהו דרבנן מידי דהוה אאשם ושלמים מי דמי התם אית ליה תקנתא ברעייה הא לית ליה תקנתא ברעייה הא לא דמי אלא לחתיכה שבחתיכות דכיון דלית תקנתא דאוכל[ד] כחמור שבהן מתקיף לה רבינא מי דמי חתיכה שבחתיכות לית לה תקנתא כלל האי אית ליה תקנתא בסחיטה ורב יוסף היכי נסחוט נסחוט טובא קא מפסיד בשביעית נסחוט פורתא סוף סוף איערובי מיערב איתיביה [ה] רבי שמעון אומר ג למחרת מביא אשמו ולוגו עמו ואומר אם של מצורע[ה] הרי זה אשמו וזה לוגו

רש"י

וכולן הכהנים ראשין כו'. משנה היא בפ' כל התדיר (לקמן דף צ:) וגבי קדשים קאי: **לשנות באכילתן כגון לאכלן צלויין כו'.** אמר[ו] קרא לך נתתים למשחה (במדבר יח) לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין[ו]: **ותבלי תרומה.** ואע"ג דקא ממעט בזמן אכילת תרומה: **אין לוקחין תרומה.** הכהנים בכסף מעשר שני בירושלים: **מפני שממעט באכילתה.** במקום אכילתה דמעכשיו לא יאכלנה אלא בירושלים: **כי אתא.** אביי קמיה דרב יוסף: **א"ל אמאי לא תותביה.** נמי מהא: **לבית הפסול.** כשצריך לאכול השמן בזמן השביעית: **ה"נ דרבנן.** תרומת ירק: **אי הכי.** דמשום דרבנן הוא: **איפכא מיבעיא ליה למיתני.** אין מבשלין ירק של תרומה בשמן שביעית ורבי שמעון מתיר אבל השתא שמן תרומה דאורייתא היא דכתיב (שם) כל חלב יצהר וקא שרי ר"ש: **דאיערב**[ח]. שמן בירק ועל כרחו ישלם יחד כדמפרש לקמיה דאי אפשר לסוחטו כולו ממנו: **הא לא דמי כו'.** סיומא דקושיא הוא: **חתיכה בחתיכות.** מתני' היא וקתני תאכל כחמור שבהן ואפילו לרבנן והכא נמי אי בדאיערב עסקינן לא הוו פליגי רבנן עליה: **וקמפסיד בשביעית.** ורחמנא אמר[ז] לאכלה ולא להפסד: **למחרת.** בספק מצורע מוחלט וספק אינו מוחלט קאי. למחרת ביום השמיני: [ח] **שחיטה בצפון ובהונות.** כחומר אשם: **וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק.** כחומר שלמים. והא

תוספות

אין לוקחין תרומה בכסף מעשר שני מפני שממעט באכילתה. פי' בקונט' דמתחלה שריא לאונן כדאמר בפ' הערל (יבמות דף עג.) זרות אמרתי לך ולא אנינות והשתא אסירא דמעשר אסור לאונן וגם בעי חומה ותרומה לא בעי חומה ומתוך המשנה משמע שאין הקפידא משום תרומה אלא משום מעשר דמעיקרא שרי לזרים והשתא אסור וגרסי' בסדר המשנה[ט] באכילתן[ט] כו' והכי איתא במס' מעשר שני (פ"ג מ"ב) אין לוקחין תרומה בכסף מעשר מפני שהוא ממעט באכילתו ור"ש מתיר אמר להם ר"ש אם הקילו בזבחי שלמים שהוא מביאן לידי פיגול ונותר לא נקל בתרומה מה[י] לי היקל בזבחי שלמים שכן מותרין לזרים נקל בתרומה שהיא אסורה לזרים פירוש אמר ר"ש אם הקלנו ליקח שלמים מכסף מעשר אע"פ שמביא המעשר לידי פסול פיגול ונותר כ"ש שלוקחין תרומה הקלה מכסף מעשר אמרו לו אם לוקחין שלמים שמותרין לזרים כמו מעשר אבל אין לוקחין תרומה שגורם למעשר להיות אסור לזרים. הגה"ה:

[י] **למחרת מביא אשמו ולוגו עמו.** פירש בקונטרס למחרת יום שמיני ובמנחות (דף קה.) פי' למחרת יום ששים והכל אחד דאספק נזיר טמא וספק מצורע טמא קאי כדמוכח בתוספתא דנזיר פרק בתרא והכי איתא התם ספק נזיר טמא וספק[יא] נזיר טהור אבל נזיר ודאי היה ספק מצורע טמא פירוש מוחלט ספק מצורע טהור פי' שטהר כבר אבל מצורע ודאי היה פירוש בחד גברא איירי שיש בו כל ספיקות הללו אוכל בקדשים לאחר ששים ושותה יין ומטמא למתים לאחר מאה ועשרים יום כילד אמרו לו נזיר טמא אתה לא ומנה שבעה הזה[יב] ושנה גלח והביא קרבן מנה שבעה[יג] ומבקש לגלח אמרו לו נזיר טהור אתה ואין טהור מגלח פחות משלשים יום לא ומנה עשרים ושלשה יום להשלים שלשים מנה שלשים ומבקש לגלח אמרו לו נזיר טהור אתה ואין נזיר מגלח אלא על הדמים פירוש[יד] שלש בהמות חייב להביא חטאת עולה ושלמים ועל אחת מהן יכול לגלח וחטאת בהמה אינה באה על הספק ושלמי נזיר נמי טעונין תנופה וזה אין יכול להניף מפני שהוא ספק מצורע טמא אבל עולה יכול להביא על תנאי והיינו דקתני כילד הוא עושה מביא עולת בהמה ומתנה עליה ואומר אם טהור אני הרי זו חובה ואם לאו הרי זו נדבה כילד הוא עושה להחמיר עליו מביא פיילי של חרס חדשה ונותנין לתוכה רביעית מים חיים ומביא [שתי] לפורי דרור כדין כל המצורעין ביום תגלחתן וחטאת העוף פירוש כדין נזיר טמא דשמא נזיר טמא הוא ותגלחת זו של טומאה ואינו מתחיל נזירות טהרה עד שיביא חטאתו של טומאה (יש) שחטאתו מעכבתו מלמנות נזירות[טו] אבל אשמו אינו מעכבו ומשיגלח תגלחת טומאה הוא אסור לגלח עד שימנה נזירות טהרה ולהכי צריך להביא חטאת נזירות טומאה למנות נזירות טהרה ולגלח בסופה לטהרת צרעתו והאשם ישהה עד תגלחת הטומאה[טז] שיעשה אחרי טהרתו בודאי מן הצרעת שאותה תעלה לו ודאי לטומאת נזרו כמו שמפורש בסוף הברייתא דימי צרעתו אין עולין לימי נזרו ותגלחת צרעתו אינה עולה לתגלחת נזרו כדאמרי' בפ' מי שאמר הריני נזיר מגלח (נזיר דף יז:) ובפ' ב' נזירים (שם דף ס:) ומה שמביא חטאתו ביום תגלחתו היינו כר' עקיבא דאמר במס' נזיר [דף מד:] אם גילח בשמיני מביא קרבנותיו בו ביום והכא נמי הוי כגילח בשמיני שהרי שוהה תגלחתו ומתנה על חטאתו ואומר אם טמא אני חטאת מחובתי ועולה נדבה פירוש עולה שאמרנו למעלה ואם טהור אני עולה מחובתי וחטאת העוף ספק ומגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו כדרך שהמצורעים מגלחים[יז] ומביא עולת בהמה ומתנה עליה כו' ונראה שחסר מן התוספתא וסופר שלשים יום וגרסי' וסופר שלשים יום ומביא עולת בהמה כו' שהרי ספק נזירות טהרה הוא מונה ואינו יכול לגלח תגלחת שניה לצרעתו עד שיזרוק עליו אחד מן הדמים ויביא עולה, וחטאת ושלמים וישהה[יח] עד סוף נזירות טהרה שאחר טהרת צרעתו שעולה בודאי ואומר אם טמא אני פירוש אם טמא הייתי בתגלחת ראשונה העולה ראשונה נדבה היתה וזו תהא חובה וחטאת העוף שהבאתי בתגלחת ראשונה מחובתי ואם טהור אני עולה ראשונה חובה וזו נדבה שתגלחת זו של עכשיו אינה כלום וחטאת העוף ספיקו[יט] מגלח ראשו וזקנו וגבות עיניו כדרך שמצורעין ותגלחת זו היתה ראויה ליעשות בסוף שבעת ימי ספרו מתגלחת ראשונה אבל לא היה יכול משום דגילוח ספק מצורע אינו דוחה איסור גילוח הנזיר רבי שמעון אומר מחר[כ] יביא אשמו ולוג בידו כדין מצורע בשמיני שלו והוא יום ששים ואחד ומתנה עליו לפי שהוא ספק מצורע וחטאת מצורע שמעכבת טהרתו אינו יכול להביא מבהמה שאין חטאת בהמה באה על הספק לפיכך יביא חטאת העוף ואם הוא עשיר יכתוב נכסיו[כא] לאחרים ויהא עני ויביא קרבן עני דהיינו עוף ור' שמעון לטעמיה דאמר במס' ערכין (דף יז:) אפי' היה עשיר בשעה שהביא ציפורים או בשעת הבאת אשם והעני הכל הולך אחר חטאת ואפי' לתנאי דפליגי עליה איכא לאוקמא להא דהכא ולפרושי יכתוב נכסיו לאחר מעיקרו ומתנה על חטאת העוף ואומר אם טמא הוא פירוש אם מצורע הוא הרי זו חובתו ואם לאו הרי זו ספיקו ואוכל בקדשים מיד אבל לשתות יין וליטמא למתים אינו יכול שאין ימי נזרו עולין לו מתוך ימי צרעתו כילד יעשה לדברי בן זומא שאינו[כב] מצריך לבקש אחד מן השוק לידור כנגדו בנזיר כמו שמצריך ר' יהושע בפרק שני נזירים (נזיר דף נט:) סופר שלשים יום ומביא עולת בהמה ומגלח פירוש ספק תגלחת טומאה וספק תגלחת טהרה דשמא מצורע היה ונזיר טמא ולא עלו לו אחת מתגלחותיו לנזירותו רק לצרעתו שאין ימי נזרו עולין מתוך ימי[כג] צרעתו ולסוף שבעה אחר טהרת ימי צרעתו אינו יכול לגלח דשמא נזיר טהור הוא אבל הזאה לא בעי שכבר הזה ושנה ואפי' לסוף שלשים אינו יכול עד[כד] שיזרוק עליו אחד מן הדמים ומביא חטאת העוף משום ספק תגלחת טומאה שאינו יכול להתחיל מנין נזירות טהרה עד שיביא חטאת וכדפרישית ומתנה עליה כתנאי שלמעלה בתגלחת ראשונה וה"ה שיש להתנות שאם אינו נזיר עכשיו כלל שכלתה נזירתו מתגלחת שלמעלה העולה נדבה וחטאת העוף ספיקו אך התנא לא חש לפרש כל זה סופר[כה] שלשים יום ומביא קרבנותיו שלמים[כו] ודאי עולת[כז] בהמה ספיקו ומתנה עליה ואומר אם טמא הייתי בתגלחת שלישית העולה ראשונה

מסורת הש"ס

א) לקמן צ: ירושלמי שביעית פ"ח ה"ז, ב) מע"ש פ"ג מ"ב, ג) שביעית פרק ח משנה ז, ד) [בכורות פ:], ה) נזיר ס. מנחות קה. נדה ע. ירוש' נזיר פ"ח ה"ב, ו) לקמן צא., ז) פסחים נב:, ח) שייך לע"ב, ט) ירושלמי מע"ש פ"ג ה"ב, י) עיין ברמב"ם פ"י מהל' נזירות ובכ"מ וע' רש"ק.

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"ז מהלכות מעשר שני הלכה יא:
לה ב מיי' פרק ה מהלכות שמיטה ויובל הלכה ד:
לו ג מיי' פ"י מהלכות נזירות הלכה ז:

שינויי נוסחאות

א] צ"ל ר' שמעון (ש"מ וגליון. וכ"ה במשנה להלן). ועי' תיבת הקדש: ב] תיבת קדשים מוחק בש"מ. ובמשניות הגיר' שלא יביאנו לידי פסול: ג] צ"ל הכי נמי דרבנן והשאר נמחק (*ש"מ): ד] בד"ו תאכל: ה] מצורע הוא הרי (*ש"מ): ו] דאמר (ש"מ וצ"ק): ח] בח"נ תיקן דאי איערב. וקאי לפרש אליבא דרבנן, עש"ב. וע' פ"מ: ט] באכילתו והכי כצ"ל ותיבת כו' נמחק (ש"מ): י] צ"ל אמרו לו מה אם היקל בזבחי (ש"מ. וכ"ה במשניות): יא] צ"ל ספק (ש"מ): יב] הַזֶּה וְשָׁנָה גִּלַּח וְהֵבִיא: יג] צ"ל שבעה והזה ושנה ומבקש (צ"ק): יד] פירוש עד שיזרק הדם עליו, דשלש בהמות כו' כצ"ל (צ"ק): טו] צ"ל נזירות טהרה (ש"מ): טז] ר"ל דאשם נזיר טמא ישהה עד תגלחת נזירות הטומאה שהיא התגלחת השלישית. והצ"ק הגיה שניה (במקום הטומאה). ואינו מובן. עי' ח"ד ובאה"מ: יז] מגלחים ואחר גילוח זה כתוב בתוספתא ומביא כו' כצ"ל (צ"ק): יח] צ"ל ישהה (ש"מ): יט] צ"ל ספק ומגלח (ש"מ): כ] צ"ל למחר (ש"מ): כא] כ"ה לשון התוספת' שם. ובתוס' נזיר (נו ע"א) כתבו יפקיר נכסיו: כב] צ"ל פי' שאינו (ש"מ): כג] תיבת ימי נמחק (כי"ב וג'): כד] צ"ל לגלח עד (ש"מ וצ"ק): כה] וסופר (צ"ק): כו] בירושלמי דנזיר פ"ח ה"ב גרים בברייתא שלמין והיינו דמביא כל קרבנותיו בשלמות. כ"פ הפנ"מ וקה"ע שם. וכ"כ תוס' נזיר ס' ע"א ד"ה רביעית. וכן פי' בחס"ד על התוספתא. אבל התוס' דידן הבינו דר"ל קרבן שלמים ומש"ה מקשו להלן אמאי לא הזכיר גם חטאת בהמה: כז] ועולת (כי"ב וצ"ק):

מוסף רש"י

הנח לתרומת תבלין דרבנן. דלראשית דגנך תירושך ויצהרך כתיב (פסחים מד.) **למחרת מביא אשמו.** בתוספתא נזירות קתני לה, מי שהיה ספק נזיר טמא וספק טהור, ספק מצורע מוחלט טמא ספק טהור, אוכל בקדשים אחר ס' יום כו', ר' שמעון אומר למחרת יום ששים מביא אשמו כו' (מנחות קה.). למחרת של טבילתו שהוא יום הבאת קרבנותיו מביא את אשמו כו' (נדה ע.):

נוסחאות רש"י כת"י

וכולן ראשין כהנים. משנה היא לקמן בפ' כל התדיר (דף צ:) כל הקדשים ראשין הכהנים לשנות באכילתן כו' דכתיב בהו לך נתתים למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין: **ותבלי תרומה.** אע"ג דקא ממעט זמן אכילת תרומה: **אין לוקחין תרומה בכסף מעשר שני מפני שממעט.** במקום אכילתה דאין מעשר שני נאכל אלא בירושלים: **כי אתא.** אביי לקמיה דרב יוסף: **אמר ליה אמאי לא תותביה.** מהאי נמי: **לבית הפסול.** שצריך לאכול השמן בתוך זמן הביעור: **הכא נמי דרבנן.** תרומה ירק. והיינו דפריך ליה אי הכי דבתרומה דרבנן איירי איפכא מיבעי ליה אין מבשלין ירק של תרומה בשמן של שביעית אבל השתא דתנא תרומה שמן הא דאורייתא היא דכתיב ראשית דגנך תירושך ויצהרך ואפ"ה שרי ר' שמעון: **דאיעריב.** שמן בירק חי ועל כרחו ישלם יחד כדמפרש ואזיל שאי אפשר לסוחטן שלא ישאר קצת: **הא לא דמי כו'.** סיומא דקושיא היא: **חתיכה בחתיכות.** מתני' היא דקתני יאכלו כחמור שבהן ואפי' רבנן מודו בה והכא נמי אי בדאיערב עסקינן לא הוו פליגי רבנן: **קא מפסיד בשביעית.** ורחמנא אמר לאכלה ולא להפסד: **למחרת מביא אשמו ולוגו עמו.** גבי ספק מצורע תניא לה בתוספתא במסכת נזיר: **למחרת.** ביום השמיני מביא אשמו ולוגו עמו כו':

שיטה מקובצת

הכי נמי דרבנן. פ"ה דמיירי בתרומת ירק דרבנן ועל זה פריך אי הכי איפכא מבעיא ליה דנהוי מוכח בברייתא דמיירי בתרומה דרבנן. וזה דוחק דאיך היה טועה בזה לומר דמיירי בתרומת ירק דרבנן, דבברייתא מזכיר בהדיא שמן של תרומה. לכך נראה דה"פ ה"נ דרבנן פי' דשמן של תרומה דקתני בברייתא מיירי בשמן שומשמין ואגוזים דתרומה דידהו לא הויא אלא מדרבנן דמדאורייתא לא הויא תרומה אלא שמן של יצהר, ועליה פריך אי הכי דמיירי בתרומה דרבנן איפכא מבעיא ליה למימר ירק של תרומה בשמן של שביעית דלא ליתי למטעי כלל בתרומה דאורייתא, אלא ש"מ דבתרומה דאורייתא מיירי, ומשני דמיירי דאיערב כבר: **מ"ט דרבנן מידי דהוה אאשם ושלמים.** פי' דאמרי איניהו ירעו דחיישינן (להבאת) [להבאה] לבית הפסול גליון: **תוד"ה אין לוקחין.** פי' בקונטרס כו'. ולא נהירא דאי קאי אתרומה הוי ליה למימר מעשר אין לוקחין בדמיהן תרומה כדלעיל, דלעולם מה שאין ממעט באכילתו פתח ברישא. ועוד מתוך המשנה כו' [ככתוב בתד"ה אין] לכך נראה דגרסי' באכילתו שהמעשר נאכל לכל ותרומה לכהנים (מהר"פ): **ד"ה למחרת.** פי' בקונטרס למחרת יום שמיני. נ"ב ומיירי בספק נזיר טמא ומצורע (תוס' אחרות): **אי קודם מתן שבע כו'.** פי' כיון שהקומץ שמפריש מן הלוג עולה לאישים נמלא כל שירי קומץ

ליקוטים

השייך לעמ' זה ר' בעמ' קודם ומתנה עליהן ויאמר אם מצורע אני הרי זה אשמי ואם לאו הרי זה שלמי נדבה. אשם זה נשחט בצפון וטעון מתן בהונות וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ונאכל לזכרי כהונה. ולא הודו לו חכמים לרבי שמעון שמביא קדשים לבית הפסול. להביא חטאת בהמה אין יכול שאין חטאת בהמה באה על הספק, להביא חטאת העוף אין יכול שהעשיר שהביא קרבן עני לא יצא. כיצד עושה יכתוב נכסיו לאחר ויביא קרבן עני נמצא עני מביא חטאת העוף ומתנה עליהם ואומר אם מצורע אני הרי זה חטאת ואם לאו הרי זה ספקי. ואוכל בקדשים מיד, אבל לשתות יין וליטמא אין יכול שאין ימי נזרו עולין לו בתוך ימי צרעתו. כיצד תעשה לו כדברי בן זומא סופר שלשים יום ומביא עולת בהמה ומגלח, ומביא חטאת העוף ומתנה עליה ואומר אם טמא אני חטאת מחובתי ועולה נדבה, ואם טהור אני עולה מחובתי וחטאת ספק. וסופר שלשים יום ומביא קרבנותיו שלמים, ומביא עולה ומתנה עליה ואומר אם טמא אני עולה הראשונה חובה וזו נדבה והחטאת העוף מחובתי, אם טהור אני עולה הראשונה נדבה וזו חובה והחטאת העוף ספקי. ומגלח ואוכל בקדשים לאחר ששים יום, ושותה יין ומטמא למתים מיד. במה דברים אמורים בזמן שנזר שלשים, אבל נזר שנים עשר חדש אוכל בקדשים לאחר שתי שנים ושותה יין ומטמא למתים לאחר ארבע שנים. טמא בספק ומוחלט בודאי אוכל בקדשים לאחר שמונה ימים, ושותה יין ומטמא למתים לאחר ששים ושמונה יום. טמא בודאי ומוחלט בספק אוכל בקדשים לאחר שלשים ושבעה יום, שותה יין ומטמא למתים לאחר שבעים וארבעה יום. טמא בודאי ומוחלט בודאי אוכל בקדשים לאחר שמונה ימים, ושותה יין ומטמא למתים לאחר ארבעים וארבעה יום. ע"כ. ולפרש התוספתא כפי מה ששנויה לפנינו יש להקדים שהמצורע צריך ב' תגלחות, אחת מיד כשנטהר ומביא צפרים ואח"כ טובל ואז טהור מלטמא משכב ומושב. והשנית אחר ימי ספרו. ושתיהן כשהן בספק אין דוחות את הנזירות. ולעולם אין תגלחת אחת עולה לכאן ולכאן. וימי צרעתו וכן ימי ספירו אין עולין לו לימי נזירותו. וכשמגלח המצורע תגלחת שניה, מביא למחרתו ב' כבשים אחד לעולה ואחד לאשם וכבשה אחת לחטאת, ואם דל הוא כבש אחד לאשם ושתי תורין אחד חטאת ואחד עולה. והנזיר טמא אחר שמזה ושונה וטובל מגלח, וביום שלאחריו מביא כבש לאשם ושתי עופות אחד חטאת ואחד עולה ואפילו עשיר. ואחר שהביא חטאתו יכול למנות ימי נזירות הטהרה שסתר, שהאשם והעולה אינן מעכבין. והנזיר טהור אחר מלאת מביא כבש לעולה וכבשה לחטאת ואיל לשלמים ומגלח אחר הבאת קרבנותיו (חסדי דוד שם):

ולפרש התוספתא כפי מה ששנויה לפנינו יש להקדים שהמצורע צריך ב' תגלחות, אחת מיד כשנטהר ומביא צפרים ואח"כ טובל ואז טהור מלטמא משכב ומושב. והשנית אחר ימי ספרו. ושתיהן כשהן בספק אין דוחות את הנזירות. ולעולם אין תגלחת אחת עולה לכאן ולכאן. וימי צרעתו וכן ימי ספירו אין עולין לו לימי נזירותו. וכשמגלח המצורע תגלחת שניה, מביא למחרתו ב' כבשים אחד לעולה ואחד לאשם וכבשה אחת לחטאת, ואם דל הוא כבש אחד לאשם ושתי תורין אחד חטאת ואחד עולה. והנזיר טמא אחר שמזה ושונה וטובל מגלח, וביום שלאחריו מביא כבש לאשם ושתי עופות אחד חטאת ואחד עולה ואפילו עשיר. ואחר שהביא חטאתו יכול למנות ימי נזירות הטהרה שסתר, שהאשם והעולה אינן מעכבין. והנזיר טהור אחר מלאת מביא כבש לעולה וכבשה לחטאת ואיל לשלמים ומגלח אחר הבאת קרבנותיו (חסדי דוד שם):

עו: כל הזבחים פרק שמיני זבחים

לז א מיי׳ פ״ה מהל׳ מחוסרי כפרה הלכה ד:
לח ב מיי׳ פ״ה מהל׳ מאכלות אסורות הלכה ה:
לט ג מיי׳ שם הלכה ג:

תורה אור השלם

1. כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיהוָה: קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אֹתָם לַיהוָה וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ: ויקרא ב, יא-יב

מוסף רש״י

טעון שחיטה בצפון. כשלר אשמות: ומתן בהונות. כדין אשם מצורע: וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק. כאומר שלמים (מנחות קה:). דבאשם ליכא סמיכה כדאמרינן במנחות בפרק שתי מדות: ונאכל ליום ולילה. כאומר אשם: שמא אשם הוא (נדה ע:) תקוני גברא. כגון כאן, דבלאו הכי אסור למיכל בקדשים דשמא מצורע הוא חסר (מנחות שם) חסר הלוג. שמן של מצורע: עד שלא יצק. על כפו השמאלית: ימלאנו. ולא אמרינן דקבעה לה לוג שהוא כלי שרת (שם ט.) כל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו. כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה׳ (ויקרא ב) לא תקטירו לה׳ הוה ליה למכתב, למה ליה למכתב ממנו, אלא למדרשים נמי באנפי נפשיה, לא תקטירו כל שממנו עולה כבר אשה לה׳ (שושה כג.). מאחר שנתת לאש כל משפטו הרי האישים בבל תקטירו, דכתיב לא תקטירו ממנו אשה לה׳, לא תקטירו דבר שיתן ממנו לאש (רומא מז: רבי״ז יבמות ק.) לריח ניחוח אי אתה מעלה כו׳. (ראה לקמן עד א.)

נוסחאות רש״י כת״י

שחיטה לפון ומתן בהונות. כאומר אשם: ותנופת חזה ושוק. כאומר שלמים: ונאכל ליום ולילה. דילמא אשם הוא אלמא בכתמילה נמי אמר ר׳ שמעון מנאין קדשים לבית הספול דהא הכא דילמא לאו מצורע הוא והוי שלמים וקתני ונאכל ליום ולילה משום ספק אשם: תקוני גברא. לטהרו למצורע זה לאכול בקדשים: הפוגה אשם פו׳. מלמא דר׳ שמעון הקפדה ואזיל ולא לבדא פרין: לוג זה יפה נדבה. אם אינו מצורע הוא והוי שלמים ונקבי אשם הוא אמרינן בה] לקמן בפרק בא לו המדיר (דף לא.): מתנדבין שמן בפני עלמו: וכעי מיקמן. דקיימא לן המתנדב שמן קומלו ומקטיר את הקומץ ושייריו נאכלין לקמן מפרש בפ׳ כל המדיר (שם) מתן שבע. כנגד בית קדשי הקדשים כדתנן במסכת נגעים (פי״ד מ״ו): והא חסר ליה. בשקומלו ולוג חסר פסול למצורע בו]: עד שלא יצק. על כפו השמאלית כדכתיב (ויקרא יד) ומן השמן יצק הכהן וגו׳: והא בעי קומץ הקטרה. דדילמא לאו מצורע הוא והוה ליה נדבה: דמקטיר ליה. דסייריו נאכלין ממה נפשך אי למצורע הוא הרי הוא נאכל כדאמרן בפרק בית שמאי (דף מד:) וחה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש לכל קרבנם לרבות לוג שמן של מצורע ואי בנדבה הוא שייריו נאכלין כשיריי מנחה דממנחה יליף בפרק כל המדיר: אי בחר מתנות שבע. דילמא נדבה היא וכי יהיב מתן ז׳ בחר קמילה הוו לה׳ שיריים שחסרו בין קמילה וקיי״ל במנחות פ״ק (דף ט.): אין מקטירין את הקומץ עליהן כלומר בשלים: ואי קודם מתן שבע. בז] דלמא נדבה היא והקטרתן הקטרה והוי הוו לה׳ שיריים וכי הדר מעייל מייניהו בפרס משום כל שממנו לאישים קיימי שייריים בבל תקטירו והכי הוא שמן דשמן בהקטרה במזבח בדבר הראוי להקטיר דמי: נפש עליה. דאמר הכי כשמזח אם מצורע הוא ואין הקטרתי שהקטרתי הקטרה ואלו אינן שיריה הרי הזיותי אלה יוכשרו לטהרת מצורע ואם אינו מצורע והקטרתי הקטרה ואלו יצאן שייריים הריני מזה אותם כמים בעלמא כמו שאני רשאי להעלות שיריי מנחה ובשר קדשים שהם שייריים על גבי מזבח נפש עליה. והאי דנקטו הכא גבי חזאות ליצא דמסיק לה לנפש עליה ולא נקטו דמדי לה לנפש מיא בעלמא משום ליצא דקרא דאותביה מבל תקטירו נקטו ליה:

מסורת הש״ס

א) [מנחות קה:], ב) נגעים פי״ד מ״א [מנחות ט.], ג) יומא מז: יבמות ק. סוטה כג. מנחות מח. קו: תי״כ ויקרא נדבה פרשה י״ב ה״ו, ע׳ שיירי קרבן ירושלמי סוטה פ״ג ה״ו ד״ה רש״א., ד) [יומא מז:] יבמות סח סוטה סח [מנחות קו:], ה) שם וצ״ק מ״ז.

שינויי נוסחאות

א) בכי״ל נוסף לזכרי כהונה. וכ״ה במנחות ונכתה: ב) בכתה״י דקמיץ ליה: ג) דקיי״ל המתנדב כו׳ (ש״מ ודש״י כת״י): ד) הגי׳ שלפנינו נוחה. ובש״מ מיקון למנחה [וקאי על ד״ו דסם איתא ומנחה]. ואין כ״ל שמן לנוכך המנחה, אלא כ״ל מתנדבין מנחה ממנו: ה) כ״ל ומדי (צ״ק): ו) הכי כשמזח אם כ״ל (ש״מ): ז) על המזבח לשם עצים כו׳ הד״מ ויש למחוק הנקודות (שמב״י בה״ז ורש״ש): ח) כ״ל הטאת בהמה (צ״ק): ט) כ״ל לא היה (צ״ק). ולפי״ז כוונת תוס׳ לתרץ ל׳ התוספתא ובס׳ בתה״מ מקיים גי׳ התוספתא דכוונתם אע״פ שהיא מזיר ודולה מ״מ הוא מתוקף שמא כבר הפנים מזיר״ו ולשמא אינו מזיר אלא: י) כאותו ענין וכאותה שיטה שאמרנו כל״ל (צ״ק): יא) כאותה של סוף שלשים ובאותו תנאי ולסוף כו׳ כל״ל (ש״מ וב״ש): יב) כשניה כו׳ כשלישית כו׳ כרביעית כו׳ כל״ל (צ״ק. כ״ב): יג) כ״ל ובשביעי (ש״מ): יד) וי״ל דאין זה אלא למצוה כדאמרינן לעיל והבא משום תקוני גברא התירו כל״ל (ש״מ): טו) כ״ל גמורה (גליון): טז) כ״ל אשם מצורע (צ״ק): יז) כ״ל דמייתי פורתא להשלים הלוג מקדיש ליה (צ״ק): יח) כאן סח״ד. ומיפות ותימה וכו׳ עד סה״ד שייך לקמן. [כמ״ש להלן דף עז ע״א בס״ל אות יד] (צ״ק). ועי׳ פ״מ וק״ד שמקיימים הגי׳ שלנו: יט) עצים כמאן דנקיט דמדי כל״ל (צ״ק). [לכאורה הגי׳ שלפנינו נוחה מאד אלא לגרוס בסמוך מיבא בכל שבסוגריים]: כ) דאותביה מבל תקטירו נקט לה. ותימה מנ״ל דהזאות ומתנות חשיבי כהקטרה לעבור עליהם משום בל תקטירו כל שממנו לאישים דלמא דוקא בבל תקטירו אבל בבל תזה לא. ועוד אי שייך כו׳ כל״ל (ש״מ): כא) כמו מקטיר כל״ל (כי״ב וג״): כב) בל״ק הגיס חטאת העוף. אבל בש״מ [ד״ה אי] מפרש לה בחטאת בהמה ע״ש: כג) ל״ל דריך ליה שפיר והסל״ד ומה״ד דפריק ליה. תימה וכו׳ ושיך לקמן שאח״ז (ש״מ וצ״ק): כה) מכאן עד סה״ד ליתא בכי״י: כו) בכי״פ נוסף דכתיב ולוג שמן: כז) בכי״פ נוסף היכי מצי למיתב תו מינייהו מתן ז׳:

שיטה מקובצת

בבל תקטירו דנפקא לן מהאי קרא דכתיב כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו כלומר כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו עבודה הרי היא בבל תקטירו, וכשם שהוא בבל תקטירו כך פסול לעבודה אחרת א״כ היאך מזה מן השייריים, ומשני דמסקי לשם עצים, ולשם עצים לאו דוקא שהרי אייריון בהאהה כדפי׳ אלא כלומר מזה לשם מיס כמו דאמר ר״א דמסיק לה לשם עצים ועל אנאי אם אינו מצורע, ולריך שיאמר הכהן כך כשמזה אם מצורע הוא ואין הקטרתו הקטרה ואלו אינן שייריים הרי הזאת שייריים אשם מצורע ואם אינו יוכשרו להזאת מצורע ואם אינו שייריים אשם שהרי ר״ג מזבח לשם עצים. כך היא שיטת הקונטרס. ולישנא דמסיק לשם עצים קשה לפירושו, ועוד תימה מי [כתוס׳ בתו״ש ולקן]. לכך נראה דעל הקטרה פריך היכי מקטיר הקומץ אפי׳ קודם מתן שבע והלא שמא מצורע הוא ושמן מתן דמיים לעבודות הזאה וכיון שטעון הזאה הוא הזאה (בממתן הרבעע) [דממתן שבע] כממנו לאישים נמצא דבל אותו מותר הלוג מן הקומץ הוי שייריים לזאה והוי בבל תקטירו, וכל שממנו לאישים לאו דוקא, והיאך מקטירין הקומץ, ואמאי כר״ש (ממנחות מח.) (כו׳) [דאמר כל שממנו] קרבן כגון לוג שמן של מצורע הוי בבל תקטירו אע״ג דלא הוי ממנו לאישים ואף קודם הזאות עובר משום בל תקטירו. והא דפריך אי קודם מתנות שבע אינו ר״ל דלאחר מתנות שבע לא מצי למיפרך, אדרבה כ״ש דלאחר מתנות שבע יקבה טפי (וא״כ) [דלא״כ] הוי שיריי הזאה. אלא ה״ק אי לאחר מתנות שבע אז אית ליה פירכא אחריתי כדפי׳ מעיקרא דהוו ליה שייריים אשחרו וכ״ש דמלינו למיפרך הא נמי, ואי קודם מתנות שבע הא תיתא קושייא שייריים אשחרו אבל עדיין מקטי לן הא דאפי׳ קודם מתנות שבע נמי הרי הוא בבל תקטירו. וא״ל גופיה טעמייה מאי למה יקרא הקומץ שיריי הזאה כיון שקומץ קודם הזאה, וי״ל מידי דהוה אבשר חטאת קודם הקטרת אימורים דמסתמא מייב המקטיר הבשר קודם הקטרת אימורים אז קודם זריקת דם. ואם נהיגי לריב״א דלא דמי לבשר חטאת קודם הקטרת אימורין אז קודם זריקה דהתם ל״ל ביריר לאלן הסהגיים ומבורר ומומר הוא אבל הכא הזאה אינה מבוררת אחה טיפה היא שהאחר יקרא שייריים עד לאחר מתנות שבע. לכך נראה ש״ה עיקר, ומה דקאמי לפ״ה מגלן דהזאות ומתנות חשיבי כהקטרה, י״ל דמין דגלי קרא דאשה לאו דוקא אלא ה״ה בל שאמר דה״ל בל תקטירו, וכל שממנו לאישים לאו דוקא, והיאך מקטירין הקומץ, ואתיא כר״ש (ממנחות מח.) (כו׳) [דאמר כל שממנו] קרבן כגון לוג שמן של מצורע הוי בבל תקטירו אע״ג דלא הוי ממנו לאישים ואף קודם הזאות עובר משום בל תקטירו. והא דפריך אי קודם מתנות שבע אינו ר״ל דלאחר מתנות שבע לא מצי למיפרך, אדרבה כ״ש דלאחר מתנות שבע יקבה טפי (וא״כ) [דלא״כ] הוי שיריי הזאה. אלא ה״ש אי לאחר מתנות שבע אז אית ליה פירכא אחריתי כדפי׳ מעיקרא דהוו ליה שייריים אשחרו וכ״ש דמלינו למיפרך הא נמי, ואי קודם מתנות שבע הא תיתא קושייא שייריים אשחרו אבל עדיין מקטי לן הא דאפי׳ קודם מתנות שבע נמי הרי הוא בבל תקטירו. וא״ל גופיה טעמייה מאי למה יקרא הקומץ שיריי הזאה כיון שקומץ קודם הזאה, וי״ל מידי דהוה אבשר חטאת קודם הקטרת אימורין

לשם עצים והא איכא שיריים דבעי מילינהו[א] ואיכא הך פורתא דלא קמיץ עילויה דפריק ליה דפריק ליה היכא אי גוואי קא [א]מעייל חולין לעזרה אי אבראי איפסיל ליה ביוצא לעולם גוואי וחולין ממילא הויין והא [ב]אמר רבי שמעון אין מתנדבין שמן תקוני גברא שאני יתיב רב רחומי קמיה דרבינא ויתיב וקאמר משמיה דרב הונא בר תחליפא ונימא אשם זה יהא אשם תלוי ש"מ מאן תנא דפליג עליה [ג]דר' אליעזר [ב] רבי שמעון הוא דאמר [א]אין מתנדבין אשם תלוי אמר ליה תורה תורה אימרי בדיכרי מיחלפי לך: **מתני'** [ד]איברי חטאת שנתערבו באיברי עולה ר' אליעזר אומר יתן למעלה ורואה אני את בשר החטאת מלמעלה כאילו הן עצים וחכמים אומרים [ב]תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה [ג]: **גמ'** מ"ט דרבי אליעזר [ה]אמר קרא [1]ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשם עצים ורבנן מיעט רחמנא [1]אותם אותם הוא דאי אתה מעלה[ד] אבל אתה מעלה לשם עצים אבל מידי אחרינא לא ורבי אליעזר אותם הוא דרבאי לך כבש [ג]כמזבח אבל מידי אחריני לא ורבנן תרתי שמע מינה מתניתין דלא כי האי תנא [י]דתניא אמר רבי יהודה לא נחלקו רבי אליעזר וחכמים על איברי חטאת שנתערבו באיברי עולה שיקרבו ברובע ונרבע שלא יקרבו על מה נחלקו על איברי עולה תמימה שנתערבו באיברי בעלת מום שרבי אליעזר אומר יקרבו ורואה אני למעלה[ה] כאילו הן עצים וחכמים אומרים [ד]לא יקרבו ורבי אליעזר מאי שנא רובע ונרבע דלא חזו בעלת מום נמי לא חזי

לשם עצים. והאי דנקט לישנא דעצים ולא נקט לשם מים משום לישנא דקרא דאותביה מכל תקטירו נקט לה: **לריח ניחוח אי אתה מעלה.** בתריה דההוא קרא דכל שממנו לאישים כתיב קרבן ראשית תקריבו אותם ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח קרבן ראשית אשאור ודבש הכתוב בראש המקרא העליון קאי וקאמר יש לך להביא מהן ביכורים מן הדבש ושתי הלחם מהשאור ואל המזבח לא יעלו אכוליה קרא קאי ואדרשה דבל תקטירו [ו]: **שיריים.** הך פורתא מה שהוסיף אחר קמילה ודלמא נדבה הוה ולא שרי להו מתנות המצורע אלא קמילה קא שרי להו: **דפריק ליה.** ואומר אם אינו מצורע הלוג [ז] נדבה הרי מה שהוספתי שלא לצורך מחולל על מעות הללו [ז] דכלי שרת אין מקדשים אלא מדעת וזה לא נתנו לתוך הלוג ע"מ שיקדשנו הלוג אם אינו מצורע לפיכך יש לו פדיון: **קא מעייל חולין.** כשהוא פודהו ומוציאו לחולין נמצא אותו שמן של חולין בעזרה: **איפסיל ליה.** כל הלוג ביוצא דהא קדש קדשים הוא כמנחה. ואי קשיא למה לי כולי האי דקמיץ ברישא והדר מוסיף עליה ואיכא לאקשויי כל הני ליעבד ברישא כל צרכי מצורע והדר נימלייהו [ח] וניקמוץ וניקטר ולא [ט] בעי למיפרקיה איכא לתרולי מאחר שהקדישו למזבח אין יכול לשנותו לצרכי מצורע שמא אינו מצורע והלוג של מזבח נמצא מאבד קדשי מזבח בידים הלכך קמיץ ברישא לצורך גבוה ואי נמי מצורע הוא לא מפסיד מידי דהדר ממלי ליה כדאמרן: **והאמר רבי שמעון אין מתנדבין שמן.** לקמן בפ' כל התדיר (דף צא.) והיכי אמרת לר"ש לוג זה יהא נדבה: **ונימא אם אינו מצורע אשם זה יהא אשם תלוי.** לכפר על ספק עבירה שבידו כר"א דאמר בכריתות (דף כה.) מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום שאין לך אדם שאינו עומד בספק חטא והכי שפיר טפי שזמן אחד לאכילת כל האשמות ולא מביא קדשים לבית הפסול: **תורה תורה.** כלומר היכן היא תורה של אדם גדול כמותך: **אימרי בדיכרי קא מחלפין לך.** כבש בן שנתו מיחלף לך באיל בן שתי שנים אשם מצורע כבש בן שנתו הוא והיאך יכול הוא להתנות עליו באשם תלוי שאינו בא אלא איל בן שתי שנים: **מתני' יתן למעלה.** על המזבח: **ורואה אני את בשר חטאת.** שהוא בבל תקטירו כאילו הן עצים דכיון דלא להקטרה מכוין שרי: **ויצאו לבית השריפה.** דלית להו רואין וקעבר בכל שממנו לאישים הוא בבל תקטירו שכבר אימוריו קרבו ונעשה הבשר שיריים: **גמ' ואל המזבח לא יעלו.** בתר לא תקטירו ממנו דדרשינן מיניה כל שממנו לאישים כתיב: **אותם.** ברישא דקרא כתיב קרבן ראשית תקריבו אותם ואשאור ודבש קאי כדפרישית לעיל [ח] מה יש לך להביא מהן שתי הלחם מן השאור שהיא ראשית לכל המנחות וביכורים מן הדבש ואל המזבח לא יעלו וגו' אבל אתה מעלה לשם עצים: **אבל מידי אחרינא לא.** אבל שממנו לאישים דנפיק מסיפיה דקרא קמא לא קאי: **ורבי אליעזר.** להכי כתיב אותם למעוטי [י] אשאור ודבש למעוטי שיריים מאזהרת אל המזבח לא יעלו דמרבינן מיניה כבש כמזבח כדתניא בתורת כהנים [ט] אין לי אלא מזבח כבש מניין תלמוד לומר אל המזבח: **ורבנן תרתי שמעינן מינה.** דמיעוטא דאותם אכל מאי דכתיב בהדא [יא] קרא קאי [וכי] היכי דממעט שיריים מאיסורא דריבויא דכבש כמזבח ממעט להו נמי מהיתירא דהעלאה לשם עצים דנפקא מהאי קרא: **מתני'.** דקתני [דבבשר] חטאת פליגי רבנן וקתני נמי [ע"ב] איברים [יב] בבעלי מומין לר'

דלוג הוי כלי שרת כדאמרי' בפ"ק דמנחות (דף ז.) ובפ' שתי מדות (שם דף ל.) וי"ל דכלי שרת אין מקדשין אלא מלאין דלא [יג] מצטרף להתקדש האי פורתא עם האחר שכבר נתקדש אי נמי האי פורתא מנח ליה בלוג לשם קדושת דמים והשתא משמע הכא דאע"ג דלא קדיש למזבח לא הוי כחולין בעזרה מאחר דקדוש קדושת דמים כדמסיק [יד]: **וחולין ממילא הואי.** וכי האי גוונא משני בפ' התכלת (שם דף מח.) גבי שחט שני כבשים על ארבע חלות דשתים מהן נאכלות ע"י פדיון וכי האי גוונא משני בפ' המוכר את הספינה (ב"ב דף פא:) גבי ביכורים דמקדיש להו ותימה דבפרק התודה (מנחות דף פ:) גבי תודה שנתערבה בתמורתה ומתה אחת מהן חבירתה אין לה תקנה ופריך ולייתי לחם ולימא אי הך קמייתא [טו] תודה היא הא לחמה ואי לא ליפוק לחולין ומשני וכי מכניסין חולין בעזרה והשתא אמאי לא מקדש להו והדר פריק להו וכן בפ' הזרוע (חולין דף קל.) דקאמר טעמא דכתב רחמנא זה הא לאו הכי הוה אמינא חולין חייבין בחזה ושוק הא בעי תנופה היכא לינופינהו אי אבראי לפני ה' כתיב אי אגואי קמעייל חולין בעזרה אמאי ליקדשינהו והדר ליפרקינהו ומיהו התם ניחא [טז] דמקרא קא דריש וזה לא חייבה תורה אבל עוד קשה בפרק בתרא דמנחות (דף קד:) גבי פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא מנחה של ששים עשרון דברי חכמים רבי אומר כו' וקאמר [י] דפליגי במותר להכניס חולין לעזרה דרבי סבר דאסור להכניס חולין לעזרה ואסור לערב חובה בנדבה והשתא ליקדשינהו קדושת דמים והדר לפרקינהו וי"ל דגבי תודה לא בעי למימר דמקדישה ופריק גזירה שמא יאמרו יש פדיון ללחמי תודה וכן בההיא דפ' בתרא [יז] (גז"ש) שיש שם שיעור מנחה אתי למימר שיש לה פדיון אבל הכא דליכא שיעורא ידעי דהא דיש לה פדיון משום דאין לה שיעור לכך אין קדוש קדושת הגוף וכן בביכורים ידעי דמשום ספיקא הוא דאין ביכורים נפדין כתרומות ומעשרות דהשתא נמי לאחר פדיון אין נאכלין אלא לכהנים וליכא למיטעי מידי וכן בההיא דהתכלת (שם דף מח.) גבי שחט שני כבשים על ארבע חלות ידעי דלא קדשי אלא שתים ובלחמי תודה דלא קדשי אלא ארבעים ואין להקשות הנך [יח] שיריים דהכא ליפרקינהו לשם עצים חדא דרחמנא אמר דליכלינהו למצוה ועוד דלא שרינן לשם עצים אלא בדבר שנתערב במידי דבר הקרבה כגון איברי עולה באיברי חטאת [י]: **תקוני גברא שאני.** תימה אי דאורייתא קאמר ר"ש אין מתנדבין שמן היכי שרי משום תקוני גברא ועוד כיון דאין מתנדבין חולין גמורין הוו:

מאן תנא דפליג עליה דר' אליעזר ר' שמעון הוא. וההוא דקדושין (דף נה.) דבהמה שנמצאת בין ירושלים למגדל עדר דמשמע התם דאי אישתכח בן שתי שנים דאיכא לספוקי באשם לית ליה תקנתא צריך לומר דפליגא אדר' אליעזר דאי מתנדבין לייתי בהמה [יט] וליתני באשם תלוי: **ורבי אליעזר אותם הוא דרבאי לך כבש כמזבח אבל מידי אחריני לא.** וא"ת מה סברא היא זו לר' אליעזר דאותם [כ] לא קאי אכולהו ולריח ניחוח דבתריה קאי אכולהו אפי' אשיריים ויש לומר משום דלא מסתבר ליה טעמא לר' אליעזר להחמיר בשיריים טפי משאור ודבש ודרשא דכבש כמזבח חומרא היא ולא קאי אלא אשאור ודבש דחמיר:

ורבנן תרתי שמעת מינה. הך סוגיא כרבי אלעזר דאמר בפרק כל המנחות באות מצה (מנחות דף נז:) המעלה מכולן ע"ג הכבש פטור ור' יוחנן מחייב התם והא דקאמר התם ור' יוחנן האי אותם מאי עביד ליה הוה ליה למימר דאיצטריך לכדדרשינן [כא] הכא רבנן אבל ניחא ליה לשנויי אפי' כר' אליעזר ועוד בכמה מקומות סוגיא דשמעתא כוותיה לעיל דמשני דמסיק לשם עצים ובפרק (שני) [כב] דמנחות (דף כ.):

מסורת הש"ס

א) [מנחות דף מח. וש"נ], ב) [לקמן לא. מנחות קד:], ג) [כריתות יח.], ד) מנחות מח:, ה) לעיל עו: [ע"ש לע"ק], ו) ועי' בתוספ' פ"ח ה"ה וכעי"ז לקמן פא. תוספ' פ"ח ה"ז, ז) מנחות עח: וש"נ, ח) ד"ה לריח ניחוח, ט) ת"כ ויקרא פרש' ט ה"ט, צו פ"א ה"א, י) [שם קו.], כ) וע"ע תו' פסחים סו: ד"ה מביאה, ב"ב פא: ד"ה ודילמא, מנחות כח: ד"ה חולין פ: ד"ה וכי, חולין קל: ד"ה אי, תמורה כג. ד"ה אוכלין.

שינויי נוסחאות

א] צ"ל מיכלינהו (*ש"מ): ב] דר' אליעזר ואמר אין מתנדבין אשם תלוי ר' שמעון היא, אמר ליה תורה כו' כצ"ל (*ש"מ): ג] בש"מ גריס כאן המשנה שבע"ב. וכ"מ מרש"י בסה"ע: ד] בכתה"י נוסף לריח ניחוח: ה] צ"ל את בשר בעלת מום למעלה. וכן העתיקו תוס' בחולין לו. ד"ה מ"ט (*הגרי"ב). בש"מ את איברי בעלת מום: ו] תקטירו דשיריים כצ"ל והס"ד ומה"ד הך פורתא (ד"ו): ז] צ"ל והלוג (ש"מ): ח] צ"ל נמלייה (ש"מ): ט] ולא בעי למפרקיה. אולי יש למחוק תיבות אלו (ח"ד). ועי' בשאר מפרשים: י] תיבת למעוטי נמחק (ש"מ). [בצ"ק הגיה לרבות שאור ודבש ולמעוטי שיריים. וע' ק"ד שתמה עליו]: יא] צ"ל בהאי (ש"מ): יב] איברים באברי בעלי מומין כצ"ל (ש"מ): יג] צ"ל ולא (ב"ש): יד] כאן שייך הקטע שבתוס' דלעיל [ר' בעמ' הקודם אות יח] ותימה לי היאך נותן מתן ז' ועל הבהונות מההוא פורתא שקדוש קדושת דמים דשמא אינו מצורע וזורק לאיבוד שמן הקדש. ע"כ. וקאי אתירוץ א"נ (צ"ק): טו] צ"ל דקיימא (צ"ק): טז] נ"א ניחא דלא חייבה תורה להקדיש מש"ה לא איצטריך קרא אבל עוד כו' (ש"מ): יז] בתרא דמנחות (ש"מ): יח] צ"ל דלימא דהנך שיריים דמסיק להו לשם עצים חדא כו' כצ"ל (ש"מ): יט] צ"ל לייתי אשם (צ"ק): כ] צ"ל דריבוי דכבש. ותיבת דאותם נמחק (ש"מ): כא] צ"ל לכדדרשי הכא (שמכ"י): כב] צ"ל בתרא דמנחות (קו:) (הגרי"ב): כג] דיבור זה נמצא בכי"י על הגליון. וליתא בכי"פ:

נוסחאות רש"י כת"י

הך פורתא. מה שהוסיף אחר קמילה: **דפריק ליה.** ואומר אם איני מצורע והלוג נדבה הרי השמן שהוספתי שלא לצורך מחולל על מעות הללו דכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת וזה לא נתנו לתוך הלוג על מנת שיקדש הלוג אם אינו מצורע לפיכך יש לו פדיון: **קא מעייל חולין לעזרה.** כשהוא פודהו ומוציאו לחולין נמצא אותו שמן חולין בעזרה: **איפסיל ליה.** כל הלוג ביוצא: **והא"ר שמעון אין מתנדבין שמן.** לקמן בפרק כל התדיר והיכי אוקימנא לר' שמעון דאמר לוג זה יהא נדבה: **ונימא אם אינו מצורע אשם זה יהא אשם תלוי.** לכפר על ספק חטא שבידי שאין לך אדם שאינו עומד בספק חטא והכי שפיר טפי דלא יביא קדשים לבית הפסול דממה נפשך יהא אשם ונאכל ליום ולילה דכי אמרינן שלמי נדבה והוא אוכלו בתורת אשם ממעט באכילת שלמים: **ש"מ.** מדלא אמר הכי קסבר ר' שמעון אין מתנדבין אשם תלוי: **ומאן תנא דפליג עליה דר' אליעזר.** דאמר במסכת כריתות מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום ר' שמעון היא: **אמר ליה תורה תורה.** אתה שאומרים עליך שאתה בקי בתורה: **אימרי בדיכרי מחלפין לך.** נחלף לך כבש בן שנתו באיל בן שתי שנים אשם מצורע אינו בא אלא כבש והיאך יכול להתנות עליו להיות אשם תלוי שאינו בא אלא איל בן שתי שנים: **ויצאו לבית השריפה.** דקעבר משום כל שממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו ובשר חטאת קרבו אימורין לאישים והבשר בבל תקטירו: **ואל המזבח לא יעלו.** בתריה דההוא קרא דילפינן מיניה שיריים בבל תקטירו כתיב קרבן ראשית תקריבו אותם לה' ואל המזבח לא יעלו והכי מידריש כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ולא תקטירו כל שממנו אשה לה' דהיינו שיריים קרבן ראשית תקריבו מן השאור ומן הדבש לה' שתי הלחם מן השאור ובכורים מפרי העץ שהם דבש תאנים ותמרים ואל המזבח לא יעלו וכו' ודרשינן ליה בין אשאור ודבש בין אשיריים לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשם עצים: **אותם.** קרבן ראשית תקריבו אותם אשאור ודבש קאי ועלייהו מהדר ואל המזבח לא יעלו אבל מידי אחרינא כגון שיריים דנפקי מסיפיה דקרא לא קאי עלייהו לריח ניחוח דאפילו לשם עצים נמי לא: **ור' אליעזר.** מיעוטא דקאי אשאור ודבש למעוטי שיריים דלא עבר עלייהו אם מעלן על גבי הכבש דאילו שאור ודבש אפילו על גבי הכבש אסור דתניא בתורת כהנים המזבח אין לי אלא מזבח כבש מנין ת"ל ואל המזבח: **ורבנן תרתי שמעת מינה.** כי היכי דקאי מיעוטא אאיסורא דכבש למעוטי שיריים מאותו איסור קאי נמי אריח ניחוח דאישתרו שאור ודבש מיניה להעלותם לשם עצים ומיעטינהו אותם לשיריים מאותו היתר: **מתני'.** דקתני כג] בבשר חטאת פליגי רבנן וקתני נמי אברים באברי בעלי מומין לר' אליעזר לא יקרבו אא"כ קרב אחד [מהן] דלא כי האי תנא:

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פי"ד מהל' מעשה הקרבנות הלכה ח:
מא ב מיי' (פ"ז) [פ"ו] מהל' פסה"מ הלכה כ:
מב ג מיי' שם פ"ג הלכה יח ופ"ה מהל' איסורי מזבח הלכה ד:
מג ד מיי' פ"ו מהל' פסולי המוקדשין הלכה כא:

תורה אור השלם

1. כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיהוָה: קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אֹתָם לַיהוָה וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ: ויקרא ב, יא-יב

מוסף רש"י

קא מעייל חולין לעזרה. מידי דלא אתעביד ביה צורך גבוה (חולין קל:) **וחולין ממילא הויין.** דתוך העזרה הן נעשין חולין והוא לא הכניסן משנעשו חולין: **איברי חטאת.** הנאכלין לכהנים (מנחות מח.). שהן שיריים מאחר שהוקטרו אימורים (יומא מז:) **שנתערבו באיברי עולה.** העולים למזבח (מנחות שם). שהן כליל (יומא שם) **יתן למעלה.** יתנו למעלה כולם על המערכה (מנחות שם) **ורואה אני את בשר החטאת.** שהן שירים ובבל תקטירו: **כאילו הן עצים.** דכיון דלא מכוין לאקטורי לאו הקטרה היא ומותר לעשות כן מפני תקנת עולה (יבמות ק.). שאסור להקטיר איברי חטאת משום לאו דכל שממנו לאישים (סוטה כג.) **תעובר צורתן כו'.** ימתינו לו עד שתעובר ממנו צורת בשר, דכיון דאין פסולו חמור לא שרפינן קדשים בזיון, ועיבור צורה היינו פסול לינה כו' (פסחים עג:). יניחנה עד למחר ותיפסל בלינה ותעובר מראה ליחלוחית בשר הימנה משום בזיון קדשים, דכל זמן שלא נפסלו בלינה אין נשרפים (מנחות ה.) **ואל המזבח לא יעלו.** קרבן ראשית תקריבו אותם לה', שאור ודבש, בכורים אתה מביא מן התמרים ומנחת שתי הלחם שהיא ראשית מן השאור, ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח, קאי נמי אממנו אשה לה', דאוקמיה בבל תקטירו, ואשמעינן דלא אסר הקטרתו אלא כשמתכוין לריח ניחוח (סוטה כג.):

שיטה מקובצת

דבעי מיכליה ואיכא הך פורתא דלא קמיץ. וא"ת ולוקמא דעשה הזאה שבע תחלה ואח"כ מילא וקמץ, [ואזלי] כל הני פירכות דלעיל. וי"ל כיון דשמא נדבה הוא א"כ אין לזלזל בו לכתחלה בלוג ליתן כלום קודם קמילת הקומץ מאחר דסופו לעשות ממנו עבודת מזבח גנאי הוא אם לא עשה עבודת המזבח ראשונה: **אי גוואי קא מעייל חולין בעזרה.** וא"ת עד דקשה ליה מפדיון בפנים תקשי ליה דמתחלת הכנסת ההוא פורתא לעזרה כדי למלאות הלוג אחר קמילה היאך מכניס בעוד שהוא חולין בעזרה. וי"ל דמעיקרא מקדיש קדושת דמים ולא הוי חולין בעזרה, דהכי משני בפ' המוכר [את] הספינה (ב"ב דף פא:). וא"ת אמאי לא מתנה מעיקרא אם אין מצורע דלהוי כל השמן של הלוג (מקדיש) [קדיש] קדושת דמים ודבר הקרב ממנו דהיינו מתנות שבע יהא לשם מים (דהיינו) [דהוא] מותר ודבר הנאכל פריק ואכיל, ומאי דוחקיה להתנות בנדבה כל הלוג ויצטרך לדחוק ולומר דאע"ג דלר"ש אין מתנדבין שמן תקוני גברא שאני וגם צריכין להני שינויי דלעיל. ותירץ הר"ר יצחק מנוח דא"כ (אמאי) [אמרי] יש פדיון לקרבן, שיאמרו מוציאין קדושת הגוף לחולין ע"י פדיון. וא"ת לעיל דקאמר דפריק להו ליחוש שמא יאמרו יש פדיון לקדוש קדושת הגוף. וי"ל דודאי משום האי פורתא דממלא ליה לא אתי למימר דמוציאין קדושת הגוף לחולין ע"י פדיון כיון דאין שיעור קרבן. וכן צריך לפרש בפ' בתרא דמנחות (דף קד:): **לריח ניחוח אי אתה מעלה.** פ"ה סמוך לקרא הוא דכי כל שאור, שאור וכל דבש לא תקטירו קרבן ראשית תקריבו ממנו אשה לה' ואל המזבח לא יעלו וגו', ומוסב על מקרא ראשון, והכי משמע אותו שאמרתי לך לא תקטירו ממנו פעם שניה לא אמרתי אלא דלא יעלו לריח ניחוח אבל לשם עצים מותר, ודוקא גבי איברי חטאת שנתערבו אבל גבי ראשים בעי ר"א שיקרב אחד מהן ולא אמרינן דמעלה להו לשם עצים כדקאמר תלמודא, וטעמא משום דלא איירי קרא דריח ניחוח בבעלי מומין: **תרתי שמע' מינה.** דמאותם נתמעטו שירי [אישים] (משיריים) דלא שייך בהו דין דשאור ודבש בין לענין איסור העלאה דכבש ובין לענין דאין עולין אף לשם עצים דאין סברא למעט לחלאין. וא"ת שפיר קאמרי רבנן, מאי טעמא דר"א. וי"ל (דלר"א) [דר"א] סבר דיותר סברא למעט לחלאין ממה שנאמר (דאותם) [דמאותם] נמעיט דשאור ודבש אין עולין לכבש כמו שאין עולין לגבי מזבח אבל שירי אישים עולין לכבש, והשתא לענין כבש מיקל הכתוב בשירי אישים יותר משאור ודבש וגבי מזבח הוי איפכא שנחמיר טפי בשירי אישים ונאמר דאין עולין אפילו לשם עצים ושאור ודבש עולין לשם עצים, לכך סברא טפי לכל הפחות להשוותם לענין דעולין לשם עצים ומיעט אותם לענין כבש, ואין לדרוש איפכא לאיסור העלאה [לשם] עצים דע"כ הוצרכו לאוקמי אותם לענין כבש דסמיך ליה: **מתניתין דלא כי האי תנא.** ופליג עליה דמתני' בתרתי כדמפרש ואזיל חדא דאמר בברייתא דלא נחלקו באיברי חטאת [וכו'], ובמתני' קאמר דפליגי. וחדא באיברי [בעלי] מום לר"א יקרבו בכל ענין ואפי' לא קירב ראשו של אחד מהן, ובמתני' קאמר ר"א אם קירב ראשו של אחד מהן דוקא אז אמרינן יקרב השאר, והכא קאמר יקרבו בכל ענין, וטעמיה כדמסיק ואזיל: **המפרש ד"ה שיריים. הך פורתא.** נ"ב היינו אותו המעט שהוסיף אחר הקמילה ואיהו לשם מנחה אקדשיה דאל"כ קמעייל חולין בעזרה וכיון דאקדשיה לשם מנחה לא מצי למיכליה בלא קמילה. כך נמצא בס' ישן (ב"ש): **תוד"ה** (מעמ' הקודם) **ואי.** תימה והא קדוש קדושת הגוף כו' כדאמרי' בפ"ק דמנחות. ותירץ בקונטרס דאין כלי שרת מקדש אלא מדעתו ואין דעתו שיקדש קדושת הגוף. ועי"ל דאין חל על פורתא קדושת הגוף לפי שאין באותו פורתא שיעור קרבן ואין כלי שרת מקדש אלא דבר הראוי לקדש כגון לוג שלם, ואע"ג דכי מילאוהו יש בו כשיעור מ"מ אינו מצטרף עם השאר לקדושת הגוף כיון דבאותו שאר לא היה בו כדי שיעור לענין נדבה בלא האי פורתא (מהר"פ):